KRUIDKUNDIGE WAARNEMINGEN,

UITGEGEVEN

DOOR

C. L. BLUME.

(5de Stuk.)

BATAVIA.

1825.

BIJDRAGEN

TOT DE

FLORA

VAN

NEDERLANDSCH INDIË.

BIJDRAGEN

TOT DE

FLORA

VAN

NEDERLANDSCH INDIË,

UITGEGEVEN

DOOR

C. L. BLUME, M. D.,

COMMISSARIS VOOR DEN BURGERLIJKEN GENEESKUNDIGEN DIENST, DIRECTEUR VAN 's LANDS PLANTENTUIN TE *BUITENZORG*, ENZ.

5de Stuk.

BATAVIA,

TER LANDS DRUKKERIJ.

1825.

BIJDRAGEN

TOT DE

FLORA.

SYNOPTISCHE BESCHRIJVING van eenige planten, behoorende tot de familie der *Guttifereën*, *Hippocrateaceën*, *Dipterocarpeën*, *Malpighiaceën*, *Acerineën*, *Sapindaceën*, *Balsamineën*, *Hydrocereën*, *Oxalideën*, *Zygophylleën*, *Rutaceën* en *Simarubeën*, op eene, in de jaren 1823—1824 gedane reis over Java, waargenomen en beschreven.

GUTTIFERAE.

GARCINIA MANGOSTANA.

SECT. I.

Stigma planum, sulcatum aut margine lobatum persistens.

G: ramulis subteretibus, foliis ovali-oblongis utrinque acutis apice obtusiusculis rigidis tenuissime venosis, floribus terminalibus solitariis breviter pedunculatis, fructibus globosis.

Habitat: in regionibus cultis.

Floret: Jun. —— Aug; Novbr. —— Jan.

Nomen: Mangostan, Mangis.

GAR-

GARCINIA CORNEA.

G: ramulis tetragonis, foliis elliptico-oblongis utrinque attenuatis apice obtusiusculis coriaceis parallelo-venosis, floribus solitariis confertisve terminalibus breviter pedunculatis, fructibus subsolitariis, stigmate integro sulcato.

Habitat: in montanis calcareis Insularum Javae et Nusae Kambangae.

Floret: Junio—Septbr.

Nomen: Tjalung; Jawora.

GARCINIA LONGIFOLIA.

G: ramulis 4-aëdris, foliis oblongis acuminatis basi acutis subvenosis, fructibus globosis axillaribus solitariis pendulis, stigmate sub-5-radiato. (Arbor 40 ped. altitudine.)

Habitat: in montanis Provinciae Tjanjor.

Floret: Julio et Augusto fruget.

Nomen: Jawura.

SECT. II. CLADOGYNOS.

Stigma multifidum non planum, demum ferè evanescens.

GARCINIA LATERIFLORA.

G: ramulis teretiusculis, foliis elliptico-oblongis obtusè acuminatis basi acutis coriaceis, floribus confertis lateralibus sessilibus. (Cal. 4-sepalus. Petala 4. Stamina uniserialia, monadelpha. Ovarium

rium 4-loculare, locul. 1-sporis. Stigma sessile, multifidum. Bacca globosa, 4-locularis, loculis 1-spermis. Arbor 40-50 ped. altitudine.)

Habitat: in calcareis Nusae Kambangae insulae.

Floret: Octobr.—Decbr.

Nomen:

GARCINIA DIOÏCA.

G: ramulis teretiusculis, foliis lanceolatis nonnullis ovalibus utrinque acuminatis membranaceis, floribus brevissime pedunculatis confertis axillaribus. (proxima G. Cochinchinensi. Arbor 30 ped.; flores dioeci, pallide flavescentes, parvi. Calix et corolla 4-phyll.; mas: filamenta brevissima, receptaculo convexo imposita; fem: filamenta longiora, circiter 10-12, sterilia, uniserialia, basi connata. Ovarium 6-10-loculare, stigmate multifido. Bacca subglobosa, superne depressa, pallide-aurantiaca.)

Habitat: in montanis Provinciarum Buitenzorg, Tjanjor et Bantam.

Floret: Decbr.—Febr.

Nomen: Tjurie.

GARCINIA JAVANICA.

G: ramulis teretiusculis, foliis ovalibus utrinque acutis apice obtusis coriaceis, floribus confertis axillaribus sessilibus. (aff. G. dioïcae. Arbor 30 ped. altitud. floribus etiam dioïcis, flavescentibus. Ovarium leviter sulcatum, 4-loculare.)

Va-

Variet: foliis ovali-oblongis utrinque acuminatis, floribus subsessilibus (sub nomine Manjon ab incolis accepi.)

Habitat: in montanis Provinciarum Bantam, Buitenzorg etc.

Floret: Decbr.

Nomen: Mango-utan, Mangis-utan, Mangulowong.

XANTHOCHYMUS JAVANENSIS.

X: foliis ovato-aut ovali-oblongis acutis coriaceis, fasciculis pedunculatis axillaribus. (Arbor 30 pedal, foliis oppositis petiolatis venosis glabris. Flores dioici; calix 5-sepalus, inaequalis, imbricatus; sepalis subrotundis concavis. Petala 5, ovalia. Nectaria 5, fimbriata, petalis opposita. Stamina plura, altissime 5-delpha; antherae introrsae, subrotundae, apice poris 2 pollinem effundentes. Flor. fem. . . . .)

Habitat: in montanis Provinciae Tjanjor.

Floret: Febr., Martio etc.

Nomen: Mondu.

MESUA FERREA.

M: foliis lanceolatis utrinque acutis subtus glaucis, pedunculis axillaribus solitariis unifloris. (Arbor 30 ped.; Calix 4-sepalus, persistens; Petala 4, obovata, undulata. Stamina numerosa, basi monadelpha; antherae lineares. Ovarium 2-loculare, loculis 2-sporis; stylus filiformis, flexuosus, stig-

mate

mate subpeltato; saepe didymo. Capsula lignosa, 2-valvis, (valvis bipartitis) 1-locularis, nucleo 1-sperma. Embryo exalbuminosus, erectus; radicula minima, supera.)

Habitat: in hortis prope Cheribon et Linga Jattie.

Floret: per totum annum.

Nomen: Nagassarie.

CALOPHYLLUM INOPHYLLUM.

C. foliis obovato-ellipticis obtusis aut emarginatis; ramulis teretibus, floribus laxè racemosis, racemis axillaribus solitariis, pedicellis 1-floris suboppositis. (Calix 4-sepalus, caducus. Petala 8, inaequalia, alba. Stamina numerosa, basi 5-6-delpha; antherae oblongae, apice 2-perforatae. Ovarium 1-sporum; stylus filiformis inflexus, stigmate capitato. Drupa exsucca, nucleo 1-sperma.)

Habitat: ad littora maris et in hortis frequenter colitur.

Floret: Maj.—Jul.; Nobr., Decbr.

Nomen: Jamplong, Njamplong; Kapur Antjak.

CALOPHYLLUM LANCEOLATUM.

C. ramulis 4-aëdris, foliis oblongo-lanceolatis obtusis basi acutis.

Habitat: ex insula Mauritii introductum.

Floret: flores nondum vidi.

Nomen:

APO-

APOTERIUM.

Monadelph. Polyandr. L. fam. nat. *Guttiferarum.*

Calix nullus. *Petala* 4. *Stamina* numerosa, basi submonadelpha; *antherae* oblongae, longitudinaliter dehiscentes. *Ovarium* 1-ovulatum; *stylus* filiformis, inflexus, *stigmate* peltato, depresso. *Drupa* baccata, nucleo monosperma.

Genus habitu *Calophylli.*

APOTERIUM SULATRI.

Arbor, foliis elliptico-oblongis obtusis basi acutis aut rotundatis, ramulis tetragonis, pedunculis axillaribus confertis brevibus, pedicellis 1-floris subumbellatis.

Habitat: in hortis et ad margines viarum.

Floret: Aug.—Octobr.; Decbr.

Nomen: Sulatri.

GYNOTROCHES.

Octandr. Monogyn L. fam. nat. *Guttiferarum.*

Calix 4-partitus, persistens. *Petala* 4, fimbriata. *Discus* hypogynus, margine staminiferus. *Stamina* 8. *Ovarium* 4-6-loculare, loculis 3-ovulatis. *Stylus* filiformis, *stigmate* peltato-radiato. *Bacca* globosa, pulposa, 4-6-locularis. *Semina* compressa, ex abortu solitaria, axi affixa.

GY-

GYNOTROCHES AXILLARIS.

Arbor procera, foliis oppositis elliptico-oblongis utrinque acutis coriaceis, pedunculis confertis axillaribus 1-floris.

Habitat: in altis Salak.

Floret: Octobr.; Maj.

Nomen: Borra-bo-ie.

HIPPOCRATACEAE.

HIPPOCRATEA INDICA.

H: carpellis oblongis utrinque obtusis 2-spermis, foliis elliptico-oblongis obtusiusculo-acuminatis serrulatis, corymbis dichotomis folio brevioribus.

Variet: evonymoides, foliis oblongis obovatisve obtusis aut emarginatis.

Habitat: in montosis Javae insulae.

Floret: April.—Jun. etc.

Nomen: Ojot tja-tja-rian.

SALACIA JAVANENSIS.

S: pedunculis supra axillaribus solitariis apice 3-fidis paucifloris petiolo aequalibus, foliis ovalibus obtuse acuminatis basi rotundatis argute repando-serrulatis glabris.

Habitat: in Provincia Bantam prope Kollelet.

Floret: Decbr.

Nomen:

SA-

SALACIA OBLONGIFOLIA.

S: pedunculis axillaribus solitariis apice 3-fidis paucifloris longitudine petioli, foliis oblongo-lanceolatis utrinque acuminatis apice obtusiusculis obtusè serrulatis glabris. (Frutex scandens; flores parvi, flavo-virentes; calix turbinatus, 5-partitus, pruinosus, laciniis rotundatis, imbricatis. Petala 5, calici adhaerentia, imbricata, apice rotundata, calice duplo majora. Stamina 3, disco intus inserta; filamentis membranaceis, basi dilatatis; antherae didymae, extrorsae. Stylus brevis).

Habitat: in sylvis montosis Provinciae Buitenzorg.

Floret: Junio.

Nomen:

SALACIA MELITOCARPA.

S: pedunculis axillaribus solitariis 2-3-floris petiolo brevioribus, floribus 5-andris, foliis elliptico-oblongis obtuse acuminatis basi rotundatis obtuse serratis glabris. (frutex scandens, foliis nitidis, venosis. Pedicelli et pedunculi fructuum grossificatione incrassati. Flores flavescentes, parvi. Calix parvus, 5-partitus; laciniis obtusis, imbricatis, deciduis. Petala 5, calici inserta, ovalia, apice truncata et erosa, reflexa. Annulus tumidus, sub-5-angulatus inter petala et ovarium. Stamina 5, annulo intus inserta; filamentis basi latis, apice revolutis; antherae didymae, extrorsae. Stylus brevis, subulatus; stigma obtusiusculum.

Bac-

Bacca praegrandis, subglobosa, aurantiaca, polysperma. Semina difformia, pulposo-arillata, dissepimentis incompletis e baccae parietibus oriundis affixa).

Habitat: in sylvis montosis Salak.

Floret: Februario,

Nomen: Tjun-Kankan.

SALACIA MACROPHYLLA.

S: pedunculis confertis 1-floris petiolo brevioribus, foliis ovalibus utrinque acutis subintegerrimis coriaceis glabris.

Habitat: in insula Nusa Kambanga.

Floret: Novbr. Decbr.

Nomen:

SALACIA PRINOÏDES.

S: pedunculis axillaribus confertis 1-floris petiolo longioribus, foliis ellipticis apice serrulatis. (Caulis subscandens; folia nitida, subtus pallidiora. Calix planus, 5-partitus, laciniis imbricatis rotundatis. Petala 5, inaequalia. Discus carnosus, intus staminiferus. Stamina 3, filamentis basi dilatatis, antheris 2-locularibus, extrorsis. Ovarium ovale, disco impositum, 3-loculare, loculis 1-ovulatis; stylus brevis; stigma simplex. Bacca globosa, corticata, aurantiaca, 1-3-sperma. Semina pulposo-arillata. Albumen carnosum. Embryo parvus, inversus.)

Ha-

Habitat: ad littora insulae Nusae Kambangae.

Floret: Novbr. floret et fruget.

Nomen; Matta - Kantjil.

DIPTEROCARPEAE.

Calix campanulatus, basi nudus, irregulariter quinquefidus; laciniis nonnullis demum excrescentibus. *Petala* quinque, basi lata, inter se aequalia, aestivatione contorta. *Stamina* numerosa, duplici serie ovario circumposita; filamenta libera, brevia, basi membranaceo-dilatata; *antherae* erectae, elongatae, biloculares, loculis versus apicem poro oblongo dehiscentibus. *Ovarium* sexloculare; ovula solitaria, pendula. *Stylus* unicus, simplex. *Fructus* drupaceus, siccus, calice inclusus, monospermus. *Albumen* nullum. *Embryo* inversus; *Cotyledones* maximae, plicatae, crassae, conferruminatae. *Radicula* parva, vix prominens.

Arbores elegantes, succo resinoso turgidae. Folia petiolata, alterna, simplicia, penninervia, repanda, juniora stipulis cincta Ficuum more convolutis, gemmam terminalem foventibus, post lapsum vestigium circulare relinquentibus.

Ordo *Malvaceis* et *Bombaceis* affinis ob petala convoluta, sed ab iis distinctus calice non valvato, filamentis liberis, antheris bilocularibus et fructu.

Bytt-

Byttneriaceeis tantum laciniis calicis aestivatione non valvatis, staminibus liberis et embryone inverso distinguitur. Ad *Tiliaceas* accedit staminibus liberis, foliis stipulatis; ad *Elaeocarpeas* forma antherarum et habitu.

DIPTEROCARPUS.

Polyandria Monogynia. L.

Character idem ac ordinis, laciniis calicis nempe duabus oppositis in fructu maturo elongato-ligulatis.

DIPTEROCARPUS TRINERVIS.

D: foliis ovalibus acutiusculis, racemis pubentibus, gemmis glabris, calicis fructiferi laciniis majoribus obtusis. (Arbor 150-200 ped. altitud.)

Habitat: in montosis Salak, Gede etc.

Floret: Octobri —— Februario.

Nomen: Palaglar Mienjak.

DIPTEROCARPUS RETUSUS.

D: foliis ovalibus acutis, racemis gemmisque pilosis, calicis fructiferi laciniis majoribus retusis. (magnitudine praecedentis.)

Habitat: cum priori.

Floret: eodem tempore.

Nomen: Palaglar Mienjak.

DIP-

DIPTEROCARPUS LITTORALIS.

D: foliis ovalibus aut ovatis acutiusculis basi subcordatis, gemmis conicis sericeo-villosis, calicis fructiferi laciniis majoribus obtusis. (Arbor 80 ped. alt., foliis subcordatis gemmisque abbreviatis a reliquis speciebus facillime distinguenda.

Habitat: ad littora insulae Nusae Kambangae.

Floret: . . . . . Septembri fruget.

Nomen: Lalar.

DIPTEROCARPUS GRACILIS.

D: foliis ovali-oblongis acutis subtus pilis simplicibus et stellatis pubescentibus, racemis gemmisque tomentosis, calicis fructiferi laciniis majoribus obtusis. (Arbor 150 ped. alt., foliis, floribus et fructibus speciebus praecedentibus duplo minoribus facile cognoscenda.

Habitat: in sylvis montium Parang Provinciae Tjanjor, ut etiam in Provinciae Bantam regionibus meridionalibus.

Floret: Junio —— Augusto.

Nomen: Palaglar Tengo.

MALPIGHIACEAE.

HIPTAGE JAVANICA.

H: foliis ovali-oblongis acuminatis basi rotundatis aut acutis biglandulosis glabris, racemis axillaribus simplicibus, calice uniglanduloso.

Ha-

Habitat: in fruticetis prope Tjiradjas, Provinciae Krawang.

Floret: Septbr., Octobr.

Nomen: Aroy Burrie.

HIRAEA ELLIPTICA.

Calice eglanduloso, carpellis subrotundis.

H: foliis ovalibus obtuse acuminatis utrinque glabris, racemis axillaribus ex umbellulis paucis constantibus.

Varietas: foliis apice minus productis tenuioribus subtus pedunculisque pilis minutissimis adpressis. (in sylvis insulae Nusae Kambangae.)

Habitat: in montanis Provinciarum Buitenzorg et Bantam.

Floret: Decbr.

Nomen:

HIRAEA? TOMENTOSA.

H: foliis subrotundis acutis basi subcordatis subtus ramulis racemisque axillaribus tomentosis, pedicellis umbellatis. (Calix 5-partitus, laciniis obtusis, eglandulosis. Petala 5, subrotunda. Stamina 10, filamentis basi cohaerentibus, alternis brevioribus. Ovarium 3-gonum; styli 3, stigmatibus globosis.)

Habitat: in montosis Parang Provinciae Tjanjor,

Floret: Jun.—Aug.

Nomen:

HIRAEA? OVATA.

H: foliis ovatis acutis basi rotundatis glabris venis subtus pilis adpressis, petiolis apice subtus biglandulosis, pedunculis subterminalibus trichotomis, pedicellis umbellatis calicibusque pubescentibus. (Calix eglandulosus; fructus ignotus.)

Habitat: in regionibus orientalibus Javae insulae.

Floret: Aug.

Nomen:

HIRAEA? OBSCURA.

H: foliis ovatis acutis basi subcordatis glabris venis subtus pilis adpressis, petiolis apice subtus biglandulosis, cymis pedunculatis axillaribus calicibusque tomentosis. (Calix eglandulosus; fructus adhuc ignotus.)

Habitat: in montcsis Javae insulae:

Floret: Aug.

Nomen:

HETEROPTERIS ALBIDA.

H: foliis ovatis acutis supra glabris subtus albido-tomentosis, petiolis apice biglandulosis, umbellis pedunculatis axillaribus.

Habitat: ad montem Sollashie Proviuciae Tjanjor.

Floret: . . . .; Julio fruget.

Nomen:

TAR-

TARRIETIA.

Calix . . . . *Corolla* . . . *Stamina* . . . *Carpella* indehiscentia 3–4, 1-sperma, pedicellata, deorsum desinentia in alam simplicem, membranaceam. *Radicula* supera hilo versa.

TARRIETIA JAVANICA.

Arbor altissima, foliis 5-foliolatis, foliolis petiolulatis oblongis acutis coriaceis glabris, racemis compositis axillaribus.

Habitat: in sylvis montosis Seribu Proviuciae Buitenzorg.

Floret: Mart. fruget.

Nomen: Tarrietie.

ACERINEAE.

ACER OBLONGUM.

A: foliis glabris ovato-oblongis longe acuminatis basi subcordatis integerrimis subtus glaucis.

Habitat: ex Napaulia allata.

Floret: flores nondum observavi.

Nomen:

ACER DISSECTUM.

A: foliis glabris profunde 7-partitis, lobis oblongis acuminatis inciso-serratis pinnatifidisve. (Frutex adhuc junioris aetatis.)

Va-

Variet: lobis angustioribus.

Habitat: in Japonia, nunc etiam in horto botanico nostro cultum.

Floret:

Nomen:

ACER PALMATUM.

A: foliis glabris palmatim 5-fidis, lobis lanceolatis acuminatis inaequaliter serratis. (Planta adhuc tenera.)

Habitat: ex Japonia accepi.

Floret:

Nomen:

SAPINDACEAE.

CARDIOSPERMUM HALICACABUM.

C: caule petiolis foliisque glabris, foliis biternatim sectis, segmentis petiolatis inciso-dentatis.

Habitat: ad sepes.

Floret: omni tempore.

Nomen: Bondot.

SAPINDUS RARAK.

S: inermis, rachi superne anguste marginata, foliolis oblongis obtusis basi acutis inaequalilateribus glabris 10-12 jugis, paniculis divaricatis. (Arbor 50-60 ped. altitudine.)

Ha-

Habitat: in locis cultis.

Floret: Jan. — Febr. etc.

Nomen: Rarak.

ERIOGLOSSUM.

Octandr. Monogyn. L. fam. nat. *Sapindacearum.*

Flores abortu monoeci.

Calix 5-sepalus; sepalis 2 interioribus minoribus. *Petala* 4, concava, basi intus aucta ligula bifida, villosa. *Stamina* 8, inaequalia, villosa. *Ovaria* 3, stylo connata, 1-spora. *Stylus* 1, stigmate obtuso. *Carpella* elliptica, baccata, basi connata, ex abortu saepe solitaria.

ERIOGLOSSUM EDULE.

Frutex habitu Sapindi, foliis pinnatis 3–4 jugis, saepe cum impari, foliolis elliptico-oblongis obtusis basi obliquis subtus ramulis paniculisque rufo-tomentosis.

Synon: *Sapindus edulis* vid. Catalog. Hort. bot. Buitenzorgii pag. 64.

Habitat. in fruticetis Provinciarum Bataviae, Buitenzorg, Krawang, etc.

Floret: omni ferè tempore.

Nomen: Kilaleyo.

IRINA.

Pentandr. Monogyn. L. fam. nat. *Sapindacearum.*

Flores abortu polygami.

Calix 5-partitus, persistens. *Petala* 5, intus

nuda

nuda, longitudine calicis. Discus emarginatus, genitalia cingens. *Stamina* 5, pistillo approximata (in fl. mascul. longissima). *Ovarium* didymum, biloculare, loculis 1-sporis. *Stylus* 1, stigmate obtuso. *Carpella* abortu solitaria, coriacea, sicca, indehiscentia. *Semina* solitaria, exarillata. *Cotyledones* crassae, in radicem descendentem attenuatae.

Arbores, foliis abrupte pinnatis, spicis paniculatis terminalibus.

IRINA GLABRA.

I: foliis pinnatis, foliolis 7-9-jugis oppositis oblongis (maximis) grosse remote serratis glabris, paniculis divaricatis. (Arbor. 120 ped. altitudine.)

Habitat: in sylvis primaevis montium Gede et Sallak.

Floret: Decbr.

Nomen: Lengsar.

IRINA TOMENTOSA.

I: foliis pinnatis, foliolis 3-9-jugis suboppositis oblongis grosse remote serratis subtus in venis petiolis paniculisque fulvo-tomentosis. (Arbor 50 ped.)

Variet: foliolis ad costam subtus scabris remote serrulatis.

Habitat: in montosis Salak et Burangrang.

Floret: Aug., Septbr.

Nomen: Lengsar.

RRI-

IRINA INTEGERRIMA.

I: foliis abrupte-pinnatis sub-5-jugis, foliolis oppositis oblongo-lanceolatis utrinque acuminatis integerrimis glaberrimis, panicula terminali divaricata.

Crescit: in sylvis montis Meggamedoeng.

Floret: Februario.

Nomen:

SCHMIDELIA BANTAMENSIS.

S: foliis trifoliolatis, foliolis petiolulatis ovato-oblongis longe acuminatis acute repando-serratis in venis subtus petiolis racemisque filiformibus nutantibus solitariis subtomentosis (proxime accedit S. serratae.)

Habitat: in Provincia Bantam.

Floret: Decbr. etc.

Nomen: Lambentan.

SCHMIDELIA FULVINERVIS.

S: foliis trifoliolatis, foliolis petiolulatis ovato-ellipticis acuminatis distanter serrulatis utrinque puberulis in venis petiolis ramulis racemisque simplicibus strictis solitariis fulvo-tomentosis. (aff: S. serratae et S. Bantamensi.

Habitat: ad margines rivulorum inter lapides prope Buitenzorg.

Floret: ferè omni tempore.

Nomen:

SCHMI-

SCHMIDELIA RACEMOSA.

S: foliis trifoliolatis, foliolis petiolulatis oblongis utrinque acuminatis subserrulatis glabris, racemis simplicibus axillaribus.

Habitat: in fruticetis prope Buitenzorg.

Floret: ferè per totum annum.

Nomen: Kibewok.

SCHMIDELIA JAVENSIS.

S: foliis trifoliolatis, foliolis petiolulatis oblongis acuminatis basi acutis hinc illinc sinuato-serratis lucidis, racemis simplicibus axillaribus. (aff: S. racemosae.)

Habitat: in montosis Gede.

Floret: Apr. etc.

Nomen:

SCHMIDELIA LITTORALIS.

S: foliis trifoliolatis, foliolis petiolulatis ovato-oblongis obtuse acuminatis basi parum attenuatis remote obtuse serratis glabris, racemis compositis axillaribus.

Habitat: ad littora insularum Javae et Nusae Kambangae.

Floret: Novbr. etc.

Nomen: Kilampayang.

EU-

EUPHORIA LIT-CHI.

E: foliis abrupte-pinnatis, foliolis sub 3-jugis oppositis oblongo-lanceolatis acuminatis supra lucidis subtus glaucis tenuiter venosis racemis laxis, baccis subglobosis obtuse tuberculatis intus pulposis.

Variet: undulata; foliolis 4-jugis acuminatissimis undulatis.

Habitat: in China, nunc in hortis nonnullis circa Bataviam et Bantam culta.

Floret:

Nomen: Litchi.

EUPHORIA LONGANA.

E: foliis abrupte-pinnatis, foliolis 3-4-jugis suboppositis oblongo-lanceolatis obtuse acuminatis subtus glaucis pinnato-nervosis, paniculis laxis, baccis ovoïdeis tuberculatis intus pulposis.

Habitat: in locis cultis.

Floret: Aug. etc.

Nomen: Pulassan.

EUPHORIA GLABRA.

E: foliis pinnatis, foliolis 3-4-jugis alternis oblongis utrinque acutis subtus flavo-virescentibus, paniculis laxis, fructibus ovalibus tuberculatis intus pulposis.

Ha-

Habitat: in regionibus cultis.

Floret: Aug., Septbr.

Nomen: Rambutan Gundiel.

EUPHORIA NORONHIANA.

E: foliis abrupte pinnatis trifoliolatisve, foliolis 1-2-jugis ellipticо-oblongis acuminatis basi acutis, racemis paucifloris, baccis ovalibus tuberculatis siccis. (Arb. 30 ped.)

Habitat: in sylvis prope Tjiradjas Provinciae Krawang etc.

Floret: Julio etc.

Nomen: Kihooi, Kirambutan, Kirambutan utan.

EUPHORIA XEROCARPA.

E: foliis abrupte-pinnatis, foliolis 3-jugis oppositis oblongis obtuse acuminatis basi acutis, racemis compositis, baccis ovalibus tuberculatis siccis. (An hujus generis? Calix parvus 5-fidus. Petala 5, basi intus squammata. Discus emarginatus. Stamina 8-10, pubescentia, ovarium cingentia. Ovarium didymum (rarius 3-plex), 2 sporum. Stigmata 2, sessilia. Carpella 2, indehiscentia, intus non succosa. Semina solitaria. Cotyledones carnosae, oblique incumbentes. Radicula parva, descendens.)

Habitat: in sylvis Nusae Kambangae insulae.

Floret: Octobr., Novbr.

Nomen:

EUPHORIA NEPHELIUM.

E: foliis pinnatis, foliolis 3-4-jugis alternis elliptico-oblongis apice obtusis basi acutis, paniculis laxis, baccis subglobosis dense crinitis (rubris), pulpa acida.

Habitat: in cultis.

Floret: Septbr. etc.

Nomen: Rambutan mirrha, Rambutan berum.

a) *Variet:* foliolis suboppositis, baccis ovoïdeis longissime crinitis flavescentibus, pulpa acido-dulci.

Nomen: Rambutan bulu putie.

b) *Variet:* foliolis lucidis, baccis ovoïdeis remote crinitis, pulpa acido-dulci.

Nomen: Rambutan atje kitjil.

c) *Variet:* foliolis obtusioribus, baccis ovalibus maximis remote et longissime crinitis rubris, pulpa dulci.

Nomen: Rambutan atje bezaar.

TINA RUPESTRIS.

T: foliis abrupte-pinnatis 3-5-jugis, foliolis suboppositis elliptico-oblongis obtusis, racemis axillaribus terminalibusque confertis. (Arbor mediocris, 15 pedalis; flores polygami; calix 5-partitus fulvo-tomentosus. Petala 5, nuda, calice vix majora, spatulata. Discus hypogynus, genitalia cin-

gens.

gens. Stamina 5, pistillo approximata. Ovarium sub-pedicellatum, cordatum, 2-loculare, loculis 1-sporis. Stylus 1. Capsula subpedicellata, orbiculata, compressa, 2-sulca, 2-valvis, valvis medio septiferis. Semina in loculis solitaria, elliptica, subcarnoso-arillata. Cotyledones maximae, oblique incumbentes; radicula parva assurgens.)

Habitat: in sylvis littorum Nusae Kambangae insulae, nec non in calcareis Javae.

Floret: Novbr.

Nomen: Kilalonpong.

APHANIA.

Pentandr. Monogyn. L. fam. nat. *Sapindacearum.*

Calix 4-partitus, inaequalis. *Petala* 4, ciliata, basi intus bisquammata. *Discus* hypogynus genitalia cingens. *Stamina* 5, pistillo approximata. *Ovarium* ovatum, compressum, 2-loculare, loculis 1-sporis. *Stylus* subnullus, stigmate emarginato. *Fructus* . . . . . .

APHANIA MONTANA.

Arbor, foliis abrupte pinnatis, foliolis suboppositis oblongis glabris, racemis terminalibus compositis.

Habitat: ad montem Parang Provinciae Tjanjor.

Floret: Junio etc.

Nomen:

STAD-

STADMANNIA SIDEROXYLON.

S: foliis geminatis abrupte-pinnatisve 2-4-jugis, foliolis suboppositis ovali-oblongis apice emarginatis inaequalilateribus.

Habitat: in insulis Ternate et Celebes, nunc quoque in horto botanico Javae insulae culta.

Floret:

Nomen: Kaju-Bessie.

DODONAEA BURMANNIANA.

D: foliis lanceolatis basi cuneatis acutiusculis viscosis, floribus racemosis, pedicellis 2-3-floris, fructibus pedicello longioribus.

Habitat: in limosis Javae, Moluccarum, Celebes, Timor etc.

Floret: omni tempore.

Nomen:

LEPISANTHES.

Octandr. Monogyn. L. fam. nat. *Sapindacearum.*

Calix 4-5-sepalus, sepalis inaequalibus, imbricatis. *Petala* 4-5, calice parum longiora, intus squama aucta. *Discus* emarginatus, genitalia cingens. *Stamina* 8, brevissima, pistillo approximata. *Ovarium* 3-gonum, 3-loculare, loculis 1-sporis. *Stylus* subnullus, stigmate obtuso. *Drupa?* tetragona, nucleo 3-loculari, loculis 1-spermis.

LE-

LEPISANTHES MONTANA.

Arbor mediocris, foliis abrupte-pinnatis. foliolis suboppositis oblongis acuminatis basi obtusis subcordatis, racemis simplicibus axillaribus lateralibusve tomentosis.

Habitat: in montosis Sallak.

Floret: Octobr., Novbr.

Nomen: Kiparey.

MISCHOCARPUS.

Octandr. Monogyn. L. fam. nat. *Sapindacearum.*

Flores abortu monoïci-polygami.

Calix parvus, 5-fidus. *Corolla* nulla. Annulus carnosus, genitalia cingens. *Stamina* 8. *Ovarium* pedicellatum, 3-gonum, 3-loculare (rarius 4-gonum, 4-loculare), loculis 1-sporis. *Stylus* 1, stigmatibus 3 (rarius 4), divaricatis. *Capsula* longe pedicellata, 3-gona, 3-locularis, 3-valvis, valvis medio septiferis. *Semina* solitaria, basi affixa, arillo membranaceo semitecta.

Genus *Cupaniae* proximum.

MISCHOCARPUS SUNDAICUS.

Arbor 20 ped. altitudine, foliis abrupte-pinnatis ternatisve, foliolis oblongo-lanceolatis coriaceis glabris, racemis confertis axillaribus.

Habitat: in insula Nusa Kambanga et forte etiam in Java.

Floret: Novbr. et Decbr.

Nomen:

BAL.

BALSAMINEAE.

BALSAMINA HORTENSIS.

PEDICELLIS AGGREGATIS.

B: pedicellis aggregatis, foliis lanceolatis, superioribus alternis, calcaribus flore brevioribus.

Habitat: in regionibus cultis, forsan introducta.

Floret: per totum annum.

Nomen: Patjar Tjina.

BALSAMINA ANGUSTIFOLIA.

B: foliis alternis lineari-lanceolatis argute-serratis, pedunculis solitariis geminisve folio brevioribus, calcaribus flore brevioribus.

Habitat: in argillosis Provinciae Bantam.

Floret: Febr. etc.

Nomen:

BALSAMINA LATIFOLIA (?).

PEDICELLIS SOLITARIIS.

B: foliis lato-lanceolatis oppositis summis verticillatis argute serratis, pedunculis solitariis folio vix aequalibus, calcaribus subulatis flore longioribus.

Habitat: ad fluviorum ripas, in umbrosis sylvaticis etc.

Floret: per totum annum.

Nomen: Patjar Lowung.

BALSAMINA JAVENSIS.

B: hirsuta; foliis oppositis ovatis acuminatis basi acutis serrulatis subtus glaucis, pedunculis solitariis folio aequalibus, calcaribus flore longioribus. (aff. B. chinensi; caulis ramosus, repens.—

Habitat: in Javae montibus altissimis ad origines rivulorum.

Floret: per totum annum.

Nomen:

BALSAMINA HIRSUTA.

B: hirsutissima; foliis oppositis ovato-oblongis acuminatis crenulatis, pedunculis solitariis folio vix brevioribus, calcaribus subulatis flore longioribus; (aff. B. javensi.; caulis rarius subramosus.)

Habitat: in ripis rivulorum montium Provinciae Tjanjor.

Floret: per totum annum.

Nomen:

BALSAMINA MICRÀNTHA.

B: foliis oppositis oblongis utrinque acuminatis repando-serratis, serraturis infimis setaceis, pedunculis solitariis folio brevioribus, calcaribus flore longioribus.

Habitat: in montosis Gedé ad rivulos.

Floret: omni tempore.

Nomen:

HYDROCEREAE.

Calix 5-sepalus, coloratus, deciduus; sepalis inaequalibus; sepalo infimo basi in calcar producto. *Petala* 5, hypogyna, lobis calicis alterna, inaequalis; superius fornicatum, duo inferiora basi cuneata, intermedio minora. *Stamina* 5, hypogyna, ovarium arcte cingentia, apice connata; *antherae* oblongae, subconnate, biloculares, apice dehiscentes. *Carpella* 5, 1-locularia, 2-3-sporo, arcte connata in ovarium unum oblongum 5-gonum. *Styli* nulli. *Stigmata* 5, acuta. *Bacca* subglobosa, leviter 5-gona, carnossa, 5-locularis, loculis 1-pyrenis. *Pyrenae* fructus axi adfixae, magnae, sulcatae, hilo prominulo terminatae, 1-2-loculares, loculis 1-spermis. *Semina* exalbuminosa, loculum exactè implentia. *Embryo* magnitudine et figura seminis, inversus. *Cotelydones* subcontiguae, intus planae, extus convexae. Radicula teres, supera.

Herba, caulibus angulatis. Folia alterna, petiolata, exstipulata, penninervia, serrata. Pedunculi axillares, multiflori.

Familia tantummodo unica speci constans, *Geraniaceis*, *Balsamineis*, et *Tropaeoleis* quod calicis et petalorum structuram affinis, sed differt numero partium et praesertim fructus structura.

HYDROCERA ANGUSTIFOLIA.

Synon: Impatiens angustifolia. (vid. Catalog. plant. Hort. Buitenzorgii p. 49.)

Ha-

Habitat: in stagnantibus prope Bataviam, in argillaceis humidis Provinciae Bantam.

Floret: Febr. — Junio.

Nomen:

OXALIDEAE.

AVERRHOA CARAMBOLA.

A: calicibus glabris, petalorum limbo subrotundo, filamentis 10 alternis sterilibus, fructibus acutangulis, seminibus arillatis.

Habitat: in locis cultis.

Floret: per totum annum.

Nomen: Blimbing.

BIOPHYTUM SENSITIVUM.

B: caule simplici, pedunculis apice umbellato-multifloris, foliolorum latus exteribus interiori basi latibus.

Habitat: in locis argillosis.

Floret: per totum annum.

Nomen: Kurang-Kurang.

BIOPHYTUM FRUTICOSUM.

B: caule fruticoso ramoso, pedunculis apice umbellato-paucifloris, foliolorum latus exteribus interiori basi latibus.

Habitat: in horto botanico Buitenzorgii cultum.

Floret: Octobr. etc.

Nomen:

OXA-

OXALIS REPENS.

CORNICULATAE.

O: caule ramoso decumbente radicante petiolisque pubescentibus, pedunculis 1–2-floris petioli longitudine, foliolis obcordatis margine et ad costam subtus ciliatis, calicibus puberis, stylis intermediis.

Habitat: in ruderatis fossisque frequens.

Floret: per totum annum.

Nomen: daun assam ketjil.

OXALIS JAVANICA.

O: densè pubescens; caule ramoso diffuso, pedunculis folio longioribus umbellato-subquadrifloris, foliolis obcordatis ciliatis, petalis obtusis, stylus intermediis.

Habitat: in argillosis Tjiradjas Provinciae Krawang.

Floret: Aug., Septbr. etc.

Nomen:

ZYGOPHYLLEAE.

TRIBULUS TERRESTRIS.

Varietas: *Moluccensis*, foliis 4–7-jugis subaequalibus subtus adpressè pubescenti-villosis, pedicellis petiolo subaequalibus, carpellis dorso cristatis 4-cornutis. (An species?)

Ha-

Habitat: in insulis Moluccanis.

Floret: Augusto etc.

Nomen:

RUTACEAE.

ACRONYCHIA.

Jambolifera et Lawsonia sp. L. Cyminosma Gaertn.

Octandria Monogynia L. fam. nat. *Rutacearum*.

Calix parvus, quadrifidus; laciniis obtusiusculis. *Petala* quatuor, oblonga, rotato-conniventia. *Stamina* 8, omnia hypogyna; *filamenta* basi latiora, alterna breviora; antherae incumbentes. *Ovarium* disco angulato cinctum, 4-loculare, loculis 2-ovulatis; ovula superposita, axi affixa; *stylus* erectus; stigma obtuso-4-gonum. *Drupa* exsucca, 4-locularis, loculis 1-spermis.

Frutices aut arbores, foliis oppositis integris, floribus corymbosis, cortice foliis fructibusque odorem Cumini spirantibus.

ACRONYCHIA ARBOREA.

A: caule arboreo, foliis ovali-oblongis obtusis basi acutiusculis, corymbis trifidis folio brevioribus.

Habitat: in sylvis altioribus montis Salak.

Floret: Julio, Augusto.

Nomen:

ACRO-

ACRONYCHIA LAURIFOLIA.

A: caule fruticoso, foliis ovali-oblongis utrinque acutis l. apice obtusis, corymbis axillaribus trichotomis folio subaequalibus, baccis subglobosis. (an Jambolifera resinosa Lour. 1. p. 284?)

Habitat: in montosis Provinciae Buitenzorg et praecipue regionibus occidentalibus Bantam.

Floret: toto anno.

Nomen:

EVODIA GLABRA.

E: glabra; foliolis obovato-oblongis obtusiusculis l. obtuse acuminatis, paniculis axillaribus fastigiatis petiolo longioribus. (aff. E. latifoliae. Pedunculi compressi; flores pedicellati, subumbellati, basi bracteolati. Calix parvus, 4-fidus. Petala 4, oblonga, apice unguiculo inflexo instructa. Stamina petalis alterna, iisdem longiora, incurva, ad marginem disci inserta. Ovarium quadrigonum, annulo tumido pubente inmersum. Stylus brevis, stigmate obtuse emarginato.)

Synon: *Fagara glabra* mihi. Enumerat. pl. Hort. Bogoriens. 40.

Habitat: in sylvis altioribus Provinciarum Buitenzorg et Tjanjor.

Floret: Decembri.

Nomen: Kisampang.

EVODIA AROMATICA.

E: glabra; foliolis ovali-lanceolatis acuminatis et paniculis brachiatis axillaribus terminalibusve petiolo longioribus. (aff. E. triphyllae.)

Habtiat: in calcareis montis Parang.

Floret: Aprili. etc.

Nomen: Kisampan.

EVODIA MACROPHYLLA.

E: glabra; foliolis elliptico-oblongis acuminatis basi acutis petiolo longioribus, paniculis axillaribus divaricatis petioli circiter longitudine. (aff. E. triphyllae. Calix quadripartitus; laciniis ovatis, acutis. Petala 4, ovalia, calice duplo majora, ad apicem ungue emarginato inflexo. Stamina petalis duplo longiora; antherae incumbentes. Ovarium quadrigonum, 4 loculare, loculis 1-sporis, disco elevato pubescente cinctum. Stylus brevis, crassus. Stigma obtusum.)

Habitat: in montanis circa Tjiradjas Provinciae Krawang.

Floret: Septembri.

Nomen:

EVODIA ACCEDENS.

E: foliolis elliptico-oblongis cuspidatis utrinque glabris petiolo longioribus, lateralibus basi oblique attenuatis, paniculis axillaribus longitudine petioli ramulisque junioribus subtomentosis. (aff. E. hortensi et E. macrophyllae.)

Ha-

Habitat: in Provinciis Bantam, Buitenzorg etc.

Floret: Junio etc.

Nomen:

EVODIA INCERTA.

E: foliolis oblongo-lanceolatis apice obtusis utrinque glabris paniculisque supraaxillaribus petiolo longioribus. (Flores abortu dioïci. Calix parvus, 4-fidus. Petala 4, laciniis calicinis alterna, oblonga, patentia. Stamina 8, longitudine petalorum, basi compressa et ciliolata, alterna breviora. Rudimentum ovarii 4-lobi in centro, disco carnoso cinctum. An Boroniae Species?)

Habitat: in Moluccanis insulis.

Floret: Augusto etc.

Nomen:

PICRASMA.

Tetrandria. Tetragyn. L. fam. nat. *Rutacearum.*

Flores hermaphroditi aut abortu monoeci.

Calix parvus, quadridentatus. *Petala* quatuor, dentibus calicinis alterna, basi latiora. *Stamina* quatuor, petalis alterna, ad marginem disci exserta. *Ovaria* quatuor, disco emarginato cincta; *stigmata* quatuor, approximata, acuta, sessilia. *Fructus* . . .

Genus *Zanthoxylo* proximum vix sejungendum.

PI-

PICRASMA JAVANICA.

Arbor 30 ped. altitudine, ligno durissimo, foliis alternis impari-pinnatis, foliolis sub-5-nis oblongo-lanceolatis integerrimis, petiolis basi bistipulatis, corymbis axillaribus subterminalibusve.

Habitat: in sylvis montosis Provinciarum occidentalium Javae insulae.

Floret: Octobri; Junio.

Nomen: Kitjanting, Kitjitjap, Kibaragna.

ZANTHOXYLUM RHIZINOIDES.

Z: inerme, foliis simplicibus peltatis ovatis integerrimis subtus tomentosis, paniculis axillaribus. (Arbor 30 ped.; Calix tripartitus; corolla . . . Stamina . . . . Capsula globosa, rubescens, bivalvis, valvis extus glanduloso-viscidis. Semen unicum, globosum, nigrescens, arillo incompleto involutum. Spermodermis externa crustacea. Albumen carnosum. Embryo parvus, inversus, Cotyledones semiorbiculatae, subcarnosae. Radicula conica. An hujus generis?)

Habitat: in cacumine montis Burangrang.

Floret: . . . . . Julio fruget.

Nomen: Mora toppen.

ZANTHOXYLUM MONTANUM.

Z: inerme, foliis oppositis impari-pinnatis, foliolis lanceolatis serratis, paniculis subterminalibus, floribus triginis.

Ha-

Habitat: in montanis Provinciae Bantam.

Floret: Februario.

Nomen:

ZANTHOXYLUM SERRULATUM.

Z: inerme, foliis oppositis trifoliolatis aut impari-pinnatis, foliolis lanceolatis serrulatis, paniculis axillaribus terminalibusve, floribus dioecis.

Habitat: in montanis Provinciae Bantam.

Floret: Februario etc.

Nomen:

ZANTHOXYLUM SCANDENS.

Z: aculeis recurvis, foliis impari-pinnatis multijugis, foliolis lanceolatis longiter acuminatis obsoletè crenulatis, petiolis aculeatis, paniculis axillaribus petiolo brevioribus.

Habitat: ad montem Tjerimai Provinciae Cheribon.

Floret: Augusto.

Nomen:

ZANTOXYLUM PIPERITUM.

Z: aculeatum; foliis impari-pinnatis, foliolis ovato-oblongis basi inaequalibus crenatis, petiolo marginato articulato, aculeis stipularibus.

Habitat: ex Japonia allatum.

Floret: flores nondum observavi.

Nomen:

PHI-

PHILÁGONIA.

Dioecia Tetrandria. L. fam. nat. *Rutacearum.*

Flores dioïci. Calix parvus, quadrifidus. *Petala* quatuor, basi lata, laciniis calicis alterna. *Mas: Stamina* quatuor, petalis alterna; *antherae* introrsum incumbentes. *Ovarium* sterile in centro, *stigmate* quadrifido basique margine brevi cinctum. *Fem.: Filamenta* sterilia quatuor. Margo brevissimus circa *ovarium* globosum, sulcatum; *stylus* brevis; *stigma* peltatum. *Carpella* quatuor, connata in capsulam globosam, 4-sulcatam, 4-locularem. *Semina* in loculis geminata; superposita.

PHILAGONIA SAMBUCINA.

Arbor procera, foliis oppositis impari-pinnatis, foliolis oblongis integerrimis, corymbis axillaribus terminalibusque.

Habitat: in sylvis primaevis Salak.

Floret: Novembri, Decembri.

Nomen: Kibajawok.

SIMARUBEAE.

NIOTA.

Octandr. Monogyn. L. fam. nat. *Simarubearum.*

Calix parvus, 4-5-lobus, lobis 1-glandulosis, persistentibus. *Petala* 4-5, spatulata. *Stamina* 5-8, libera, basi intus squamula aucta; *antherae* in-

incumbentes. *Ovarium* pedicellatum, 4-5-lobum, lobis 1-sporis. *Stylus* 1, filiformis, *stigmate* simplici. *Drupae* 4-5, aut abortu 1-3, sublignosae, compressae, 1-spermae. *Semina* exalbuminosa pendula. *Cotyledones* crassae; *radicula* parva, supera.

NIOTA LAMARCKIANA.

N: foliis ovalibus oblongisve, umbellis longissime pedunculatis nutantibus terminalibus lateralibusve solitariis, floribus 5-8-andris.

Synon: Niota tetrapetala et N: pentapetala.

Habitat: in hortis circa Bataviam.

Floret: Maj. — Jul.

Nomen: Gatep Pait.

AAN-

AANHANGSEL.

GUTTIFEREËN.

De basten der hiertoe behoorende boomen bevatten een slijm-harstachtig sap, meestal geel van kleur, hetwelk, inwendig gebruikt, wormdrijvende eigenschappen bezit, doch in veel geringeren graad dan de slijmharst, welke als gummigut in den handel voorkomt, en volgens sommigen uit de *Garcinia Gambogia*, doch volgens anderen, uit de *Garcinia Morella*, zoude getrokken worden.

De afkooksels der basten onzer *Garciniae*, en vooral der schillen harer vruchten, zijn daarbij zamentrekkende, en men heeft dezelve bij chronische diarrhæen dienstig bevonden, terwijl de *Tjurië* (*Garcinia dioïca*) naar men zegt pisdrijvend is.

Intusschen vereischt het gebruik van een zoo zamentrekkend middel, als dat van de schillen der Mangostans, bij diarrhæen de grootste voorzigtigheid, daar mij gevallen bekend zijn, dat, na het gebruik van hetzelve, de doorloopen wel is waar ophielden, doch ook tevens de grond gelegd werd tot ongeneeslijke verhardingen in het klier-systema des onderbuiks.

Meer is het uitwendig gebruik dezer schillen aan te prijzen, b. v. tot mondspoelingen, bij verslap-

ping

ping der slijmvliezen, aphtae, bovenmatige kwijling door de kwikcuur veroorzaakt, en tot wasschingen.

Bijzonder zijn deze schillen in de huishoudkunde dienstig, tot het looijen van leder, en om zwart te verwen, daar zij, in verband met andere verwstoffen, eene zeer duurzame kleur aan de stoffen geven, zoodat de Chinezen ze daartoe bijzonder bezigen, zoo zelfs dat deze schillen der Mangostan in vroegere tijden naar China werden uitgevoerd, hetgeen zelfs tegenwoordig nog somtijds plaats heeft.

Daarentegen vermeerdert de bast van den *Gamplong* (Calophyllum Inophyllum) door eigenaardige balsamieke deelen, de abnormale werkzaamheid der slijmmembranen en voornamelijk die der piswerktuigen, weshalve het afkooksel van het inwendig gedeelte van den bast, bij den witten vloed en verouderde druipers, met nut is toegediend geworden.

Hetzelfde geldt in eenen nog hoogeren graad van den harst dezes booms, van welken men zich tot dat einde, in spiritueuse oplossingen, in stede van den *Balsamus Copaive*, zoude kunnen bedienen, terwijl hij boven desen het voordeel heeft, dat zijne werking niet zeer verhittend is. — Uitwendig wordt deze harst nog gebruikt tot berookingen tegen rheumatismen, jichtpijnen, stijfheid der gewrichten enz., zoo als hij ook, bij wijze van een pleister op den omtrek der maag gelegd, een goed krampstillend middel oplevert.

Ove-

Overigens lijdt het geenen twijfel, of deze harst is dezelfde welke in de geneeskunde onder den naam van *Takamahak* bekend is, doch wegens zijne zeldzaamheid en duurte, en de vervalsching die hij ondergaat, weinig in Europa wordt gebruikt. — Intusschen zoude *Java* eene groote menigte daarvan in den handel kunnen brengen; want zoo bedekken b. v. geheele bosschen van deze boomen het zuidelijke strand, en op het eilandje *Nousa kambangan* heb ik klompen zoo dik als eene vuist, aan de oude boomstammen zien hangen, ja met elke snede in de schors vloeide eene menigte geelachtigen, naar honig gelijkenden, balsem uit dezelve, welke allengskens in de opene lucht tot den gewonen geelbruinen eigenaardig riekenden harst verhardde.

Bovendien wordt nog uit het rijpe zaad, zoo van den *Jamplong* als *Sulatri* (*Apoterium Sulatri*), door uitkoken of uitpersen, eene vette olie getrokken, die niet slechts dient tot lampolie, maar ook ter genezing van huidziekten, hoofdzeer, ook om het haar te doen wassen, en tot inwrijving van stijve leden.

Dat overigens het waterachtige vleesch, hetwelk de zaadkorrels onzer Mangostan (*Garcinia Mangostana*) omgeeft, door den fijnsten en verfrisschensten smaak, zooveel ik weet, alle onze andere indische vruchten overtreft, is te bekend, om er hier veel van te zeggen.

In

In eenen minderen graad is dit ook het geval met onze in het wild wassende soorten van *Garciniae* die slechts de aankweeking en veredeling door 's menschen hand behoeven, om ons welligt even smakelijke vruchten, als de eerste, te verschaffen. De zuurachtige beziën der *Sulatri* (*Apoterium Sulatri*) worden insgelijks door de Inlanders gegeten; echter ontwaarde ik zelf na een ruim gebruik van dezelve hevige buikpijn en loop.

Het hout van bijna alle boomen dezer familie onderscheidt zich door hardheid en duurzaamheid op eene treffende wijze, zoo dat men zelfs moeite heeft om het te bearbeiden, terwijl hetzelve vooral tot onderlagen voor zware lasten geschikt is.

HIPPOCRATEËN.

Van deze familie is mij verder niets bekend, dan dat de vruchten wegens het zoet smakende vleesch hetwelk de zaadpitten der *Salacia Prinoïdes* (*Matta Kantjiel*) en der *Salacia Macrophylla* omgeeft, bij de Inlanders zeer gezocht zijn, en dat zoowel bast als wortels van beide deze gewassen, adstringerende hoedanigheden hebben.

DIPTEROCARPEËN.

De weinige hiertoe behoorende gewassen, welke ik het geluk heb gehad in onze bosschen te ontdekken, zijn onder de hoogste en prachtigste boomen te rekenen, die welligt in eenig land gevonden worden.

den. Geen kruidkundige, die met eenige opmerkzaamheid onze wouden gadesloeg, zal deze reuzen onopgemerkt voorbijgaan, en de indruk, dien hunne beschouwing op hem maakt, zal nimmer uit zijn geheugen worden gewischt.

Stemmen deze boomen in menig opzigt reeds veel overeen met de *Guttifereën* of ook met sommige *Elaeocarpeën*, zij toonen ook menige overeenstemmende eigenschap met dezelve, met betrekking tot hunne bestanddeelen. — Hunne basten, tot zelfs eenigermate hun hout, zijn met balsamieke harstdeelen doordrongen, die door insneden uit dezelve vloeijen. Slechts langzaam verhardt zich deze balsem tot eenen witten korrelachtigen taaijen harst, die vrij sterk en bijna even als de Copaive-balsem riekt, en zich geheel in Aether oplost. — Overigens weten de Inlanders van dezen balsem geen ander gebruik te maken, dan dat zij bladeren daarmede bestrijken, dezelve oprollen, en zoo bij wijze van kaarsen of flambouwen bezigen; men begrijpt ligt, dat dit meestal meer aardigheidshalve, dan tot nut geschiedt, ofschoon de vlam van zoodanig een licht helder is, en eenen niet onaangenamen hartsachtigen reuk verspreidt.

Het hout dient tot bouwstof, en zoude wegens zijnen hartsachtigen aard tot de bereiding van teer kunnen worden gebezigd.

MALPIGHIACEËN en ACERINEËN.

Van de gewassen, welke ik van deze beide familien.

lien heb aangewezen, zijn mij volstrekt geene uitstekende eigenschappen bekend geworden, die verdienen zouden, hier eene plaats te vinden, met uitzondering mogelijk, van de bijzondere geschiktheid van het hout van den *Taritie* (*Taritia*) tot duurzaam timmerwerk.

SAPINDACEËN.

Ook hier schijnt de kultuur veel ter verbetering der vruchten van de *Euphorien* te hebben bijgedragen, daar slechts die soorten derzelve (*Euphoria Lit-chi*, *E. glabra*, *E. Nephelium*) eene zoete of zuurachtige pulpa om haar zaad voortbrengen, welke op gebouwde gronden wassen, terwijl daarentegen die, welke zich in onze bosschen bevinden, weinig of geen spoor van dat sappig omkleedsel vertoonen. — Men weet, dat de vruchten der *Lit-chi* in *China* worden gedroogd, en naar Chinesche volkplantingen in dezen Archipel uitgevoerd, deels omdat de Chinezen deze vruchten, onder meer andere confituren, gaarne op hunne theetafels zien, deels ook, omdat zij gelooven, dat het eten derzelve hen tot den bijslaap aanzet.

Overigens zijn ook de vruchten der *Kilaleijo* (*Erioglossum edule*) bij den inlander, als eetbaar bekend, want zelden treft men eenen boom aan, waar zij dezelve tot volkomene rijpheid laten komen, terwijl zij ook de jonge bladeren, gekookt, als groente gebruiken. Doch een grooter nut verschaft

schaft hun de vrucht van den zeepboom (*Sapindus Rarak*), wegens het gomachtig loog-zout bevattende slijm, hetwelk tusschen het binnenste en buitenste bekleedsel der vrucht besloten is. Deze stof is geelachtig, doorschijnend, taai, flaauw van reuk, heeft eenen walgelijk bitteren, eenigzins scherpen smaak en lost zich schuimende in water op, terwijl zij zich als zeepsop laat gebruiken, en als zoodanig even goed als zeep tot het reinigen van kleedingstukken kan worden gebezigd.

HYDROCEREËN BALSAMINEËN OXALIDEËN EN *ZYGOPHYLLEËN.*

Van de gewassen dezer familien maken de inlanders weinig gebruik; *slechts bezigen* zij de jonge bladeren van eenige *Balsamineën*, b. v. van *Balsamina Latifolia*, welke zij met anijszaad fijn wrijven, inwendig tegen pisverstoppingen van jonge kinderen, terwijl zij tot dat einde ook de gekneusde *bladeren* op den onderbuik leggen.

RUTACEËN.

Ofschoon mij niet bekend is, dat de Javanen eenig medicinaal gebruik van deze gewassen maken, zoo zouden echter de opwekkende en versterkende krachten, welke onze *Evodiae* en de meeste der *Zanthoxyla* bezitten, onze geheele opmerkzaamheid verdienen. Indien namelijk *Zanthoxylum fraxineum* en *Z. Clava Herculis* bijzonder wegens de scherpe

aro-

aromatieke olie, die hunne basten en vruchten bevatten, in *Amerika*, als sterk prikkelende en de uitwaseming bevorderende middelen gelden, die nog bovendien de merkwaardige eigenschap toonen, van zoo wel door plaatselijk, als inwendig gebruik, salivatie te verwekken, zoo mogen wij, in dit opzigt, ook bijna eene gelijke werking van onze *Zanthoxyla* verwachten, daar niet slechts hunne basten, maar vooral ook hunne vruchten doordringende aromatieke eigenschappen bezitten, en daarbij zeer rijk aan bittere extractiefstof, gedeeltelijk ook aan harstdeelen zijn. —

Ik wil derhalve hier slechts aanmerken, dat *Barton* de bovengemelde gewassen in *Amerika* niet alleen tegen rheumatismen met goed gevolg heeft gebezigd, maar ook op de gunstigste wijze gewag maakt van derzelver gebruik bij verlammingen der tong en der mondspieren -- Dit is zeker, dat wij ons van het afkooksel van alle onze *Evodiën* en *Zanthoxyla* uitwendig als een zuiverend en opwekkend wondmiddel kunnen bedienen.

SIMARUBEËN.

Naar mijn inzien verdient de *Niota*, die tot nog toe onder andere familien is gerankschikt geworden, met meer regt eene plaats onder de *Simarubeën*, waarvoor ook de eigenschappen harer bestanddeelen pleiten. — Het zuivere bitter- der basten van de *Quassia* en *Simaruba* wordt ook in die van onze

Ga-

Gatip pait (*Niota Lamarkiana* (*)), voornamelijk bij de vrucht waargenomen. — Door deze bitterstof wordt ons dit middel ten hoogste gewigtig bij zwakte van het darmkanaal, ziekelijke slijmafzonderingen van hetzelve; gebrekkigen toestand der gal, door werkeloosheid van hare afzonderende vaten veroorzaakt; en over het algemeen, bij alle naziekten, met zwakheid en verslapping der maag en ingewanden verbonden. *Rheede* (Hort. Malab. t. 6. p. 32.) zegt ook, dat het afkooksel harer vruchten in de Cholera - morbus wordt aangewend; terwijl ik mij daarentegen met voordeel van hetzelve heb bediend bij remitterende en intermitterende galkoortsen.

(*) Zoowel de *Niota tetrapetala* als *N. pentapetala* zijn Synonimen mijner *N. Lamarkiana*, gelijk duidelijk blijkt uit het aangetoonde generische karakter, terwijl 4 en 5- mannige bloemen aan eene en dezelfde plant voorkomen.